

Spelen in de Zandbergen in Wetteren

AGNES BELLEMAN S

Wandelen in Provinciaal Domein Den Blakken en het Vlaams natuureservaat de Warandeduinen-Speelbos doe je met het geschiedenisboek van Wetteren in de hand. Want geschiedenis en natuur zijn hier nauw verweven. Wetteraars hebben het liever nog steeds genoegzaam over 'de Zandbergen' of 'de Spielbos'. Want zand was er steeds in overvloed, en spelen tja... dat hoort daar toch bij?

Het verhaal van de Diefstal van de Rechtvaardige Rechters, een paneel uit het beroemde Lam Gods, is ook nooit ver weg in Wetteren. Men zoekt er al vele decennia naar, in de kerk maar bijvoorbeeld ook in Den Blakken... Een oom van Arsène Goedertier, koster van Wetteren en de vermeende dief van het kunstwerk, woonde immers in villa Den Blakken. Het portret van Majoor Van De Velde dat vandaag nog in de brasserie hangt, werd geschilderd door Arsène. Goedertier nam echter het geheim van de bergplaats van de Rechtvaardige Rechters mee in zijn graf. Dus, of je nu wandelt onder de lorken, griezelt aan de vervallen ijskelder of op de Warandeduinen klimt, de Wetterse geschiedenis loert hier achter elke boom.

DE WARANDE

Aan het einde van de 19de eeuw had Majoor Van De Velde, chef van de burgerwacht in Wetteren, het domein in bezit. Het goed strekte zich uit tot aan de spoorweg. Hij noemde zijn landgoed 'De Warande'. De majoor legde er een buitengoed met luthuisje aan. Er was ook een ijskelder. De huidige villa in Normandische landhuisstijl en het bijhorend park werd in het begin van de 20ste eeuw gebouwd en aangelegd door de heer Cordonnier, stichter en eigenaar van de wolfabriek Cordonnier. Zij noemden het goed 'Les Mélèzes' omwille van de vele lorken die er groeiden. De al wat oudere Wetteraars gebruiken trouwens nog steeds deze naam. In december 1990 werd het leegstaande domein door het provinciebestuur aangekocht. Hierna volgde een totale renovatie van de villa tot tavernen en de aanleg van een promotietuin voor het Plantencentrum Wetteren. Het provinciaal domein werd op 21 juni 1997 opengesteld voor het publiek. De nieuwe naam 'Den Blakken' verwijst naar het hoge rivierstuifduin ten zuiden van het domein.

Een oude afbeelding van het domein

Het gebied was van oudsher onderdeel van een uitgestrekt woud en had tot in 1789 een aanzienlijke oppervlakte heide. Vanaf dat jaar werden deze heidegronden omgezet naar bos of landbouw. Ten behoeve van de houtproductie werden de arme zandgronden rond het park beplant met uitheemse boomsoorten zoals Amerikaanse eik en lork.

PROMOTIETUIN OF ARBORETUM?

Onze wandeling start op de parking van de brasserie Den Blakken, de uitvalsbasis voor een bezoek aan het provinciaal domein Den Blakken. Links zie je een infopaneel in braille, een gedeelte van het park werd immers aangepast voor slechtzienden en mensen met beperkte mobiliteit. Neem het linkerp pad, naast de oude beuk en laat de villa rechts van jou liggen.

De felblauwe infoborden met grootletterschrift aan de zintuigtuin trekken vast en zeker je aandacht. Ze staan vrij laag zodat ook rolstoelgebruikers ze kunnen lezen. In deze zintuigtuin kan je voelen aan de wollige bladeren of vierkante stengels van planten, de kurklijsten van sommige struiken, de geur opsnuiven van echte geranium of luisteren naar ruisende zeggesoorten. Het Plantencentrum legde miniboomgaardjes aan waarbij vormsnoei van hoogstam tot leiboom getoond worden. Ook de bessentuin is een geslaagd ontwerp in deze promotietuin.

NIEUW BOSBEHEERPLAN

Volg het linkerpad dat in het bos verdwijnt. Overal om je heen zie je Amerikaanse eiken, de ondergroei van het bos bestaat bijna uitsluitend uit zaailingen van deze exoot. Iets verder op het pad treffen we ook heel wat lork, fijnspar, hulst en berk aan. Gelukkig is er een nieuw bosbeheerplan in de maak: over een periode van 20 jaar staan geleidelijke omvorming van bestanden met niet-inheemse soorten naar het natuurlijk bostype berken-zomereiken en wintereiken-beuken, deels door selectief uitdunnen, op het programma. Natuurlijk wordt er heraan geplant met zomereiken van autochtone herkomst.

Ook de Tamme kastanje is zeer dominant aanwezig. Een lust voor de kastanjerapende kinderen in de herfst, maar jammer genoeg ook wel een domper voor de overige boomsoorten. En ondanks de vele inspanningen van de groenarbeiders, vind je hier ook nog steeds de agressieve exoot Amerikaanse vogelkers op je pad.

Den Blakken is rijk aan paddenstoelen, in de herfst ruik je van ver de grote stinkzwam. Op de vele stompjes van de afgezaagde Amerikaanse vogelkers, stralen de oranje Zwavelkopjes, groeien Elfenbankjes, aan de dode beuken hangen Tonderzwallen.

HET VLAAMS RESERVAAT SPEELBOS-WARANDEDUINEN

Je nadert de groene afsluiting van het provinciaal domein en treedt meteen een andere brok geschiedenis binnen: het domein van het Vlaams Gewest. Steek de verharde weg over, links van je ligt het restaurant De 'noteloze' Notelaar. Je kunt er zeer lekker eten. Jarenlang dacht de eigenaar dat in zijn tuin een notelaar stond, niemand stoorde zich aan het uithangbord. Tot een attente pannenkoek-

keneter opmerkte dat de vermeende notelaar eigenlijk een lindeboom is. Sindsdien heeft het restaurant dus een aangepaste naam.

De Zandbergen worden letterlijk doormidden gedeeld door de Warandelaan. Om het auto- en ander gemotoriseerd verkeer te weren is het gebied afgesloten met een aantal slagbomen. Voetgangers en fietsers zijn wel toegelaten. Aan het infobord neem je het linkerpad. Boomkwekers hebben als enige gebruikers een sleutel en kunnen de slagboom openmaken om naar hun land te rijden langs deze veldweg. Op het infobord staat in menstiaal prima uitgelegd hoe deze stuifduinen ontstaan zijn. Ze zijn ongeveer 15.000 jaar geleden gevormd tijdens de laatste IJstijd. De rivieren schuurden diepe geulen uit in het pleistocene zand, dit zand werd meegevoerd en verder afgezet. Hierdoor ontstonden zandbanken in en naast de rivierbedding, waarna het water opnieuw met het opnemen en het afzetten van het zand begon. Zo ontstonden op regelmatige afstanden van elkaar zandafzettingen. Door de overwegende westenwinden verstoven deze zandbanken tot stuifduinen. De Wetterse stuifduinen zijn ongetwijfeld de best bewaarde restanten van de stuifduinmassieven langs de Schelde in Oost-Vlaanderen.

© Agnes Balemans

Stuifzandduinen zoals deze hebben een eigen, typische vegetatie.

Aan de linkerzijde komen nogal wat brandnetel, braamstruwelen en vlierstruiken voor. Alhoewel rechts van het pad het gele zand van de stuifduinen schemert tussen de zomereiken, beuken en berken bewaar je best nog even je geduld om dit fenomeen te bezoeken want er wacht je nog een verrassing. Je wandelt tot je een prachtig uitzicht hebt op de weidsheid van de Huisvenne, een moerassig kleinschalig weidelandschap, omzoomd met knotwilgen, dat zich uitstrekt tot aan de spoorweg. Net voor de laatste slagboom mag je rechts het smalle, snel oplopend paadje nemen naar de duinen. Het is geen echte kuitenbijter maar je merkt duidelijk dat je toch enkele meters naar omhoog klimt.

OVER STOVEN GESPROKEN

Nu kom je pas echt in een andere wereld terecht, een gelig zanderige hoogte, omzoomd met unieke prachtige hakhoutstoven van beuk en eik. Als je een boom op grondniveau kapt, houd je wortels en stam over, de zogenaamde stobbe. Daar groeien bij bepaalde boomsoorten gemakkelijk weer nieuwe takken uit. Als die ook steeds worden gekapt, dan wordt zo'n stobbe steeds breder. Deze praktijk was vooral bestemd voor geriefhout, men maakte er stelen voor gereedschap van, steunpalen voor in

de groententuin, afsluitingen enz... De hakhoutteelt houdt de boom ook in redelijk jeugdige toestand, waardoor hij veel langer vitaal blijft. De oude 'stoven' of 'stobben' bereiken een omtrek van wel 20 m. Deze hakhoutstoven van eik zijn op zijn minst eeuwenoud.

GETRIPPEL VAN MUIZENOORTJES EN HAZENPOOTJES

Op het rivierduin heersen extreme weersomstandigheden. In de zomer wordt het er gloeiend heet, 's nachts koelt het zand erg af en wordt het er koud. Regen sijpelt er bovendien onmiddellijk weg. Planten die op deze bodem overleven zijn hier goed op voorzien. Hun wortels hebben horizontale vertakkingen, die veel zand kunnen vasthouden, zodat dit niet wegspoelt en de wortels bloot komen te liggen. Zo'n uitgebreid wortelstelsel biedt ook de kans om in korte tijd veel water op te nemen. Hier vind je soorten als schapengras, zandzegge, struikheide, brem, zandblauwtje, hazenpootje en muizenootje.

SPELEN IN 'DE SPEELBOS', EEN HEIKEL PUNT

De Wetterse stuifduinen zijn intussen vele meters lager geworden dan ze ooit waren. Tot in 1970 werd hier zand gewonnen door aannemers, werden er heuse motocrosswedstrijden gehouden en veel Wetteraars brachten er een belangrijk deel van hun jeugd door. Voor grotere groepen en jeugdbewegingen was dit het uitverkoren speelterrein. Er werden kampen gebouwd, nagels geklopt in de bomen en kampvuurtjes gestookt in de hakhoutstoven.

Sinds het voorjaar van 2001 zijn De Zandbergen echter erkend als Vlaams natuurreservaat onder de officiële benaming Warandeduinen-Speelbos met een oppervlakte van 6,8 ha.

© Agnes Ballemans

Hakhoutstoven van deze omvang zijn uniek voor deze regio.

Sindsdien is spelen er niet echt meer bij. Wandelaars zijn zeer welkom, georganiseerd spelen in groep is niet meer toegelaten. Tegenwoordig vergrast het gebied snel, vandaar dat in de zomer een kudde schapen het gebied begraast. De schapen knabbelen her en der aan het gras en houden de jonge opslag van struiken en boompjes in toom.

Loop het duin af naar beneden en steek de betonbaan over. Je komt in een weidegebied met aan de linkerkant een rij berken. In de herfst tref je onder elke berk de vliegenschwam aan. Je klimt opnieuw omhoog en belandt in het tweede rivierduin. Wandel rond, geniet en stoof je ook hier warm onder de hakhoutstoven. Je daalt opnieuw het duin af, steekt de aarden weg over en loop recht voor je door het openstaande hek van de afsluiting van het provinciaal domein.

HOOP VOOR DE JEUGD: EEN ECHT SPEELBOS!

Loop rechtdoor, links en rechts van je zie je een jonge aanplant van lijsterbes en sporek hout waar tot voor enkele jaren de Amerikaanse vogelkers welig tierde.

In het nieuwe beheerplan is gelukkig ook aan de jeugd gedacht, een ruime zone van het provinciaal domein wordt immers speelbos. De jeugd kan er in de bomen klimmen en boomhutten bouwen zolang er maar natuurvriendelijk gespeeld wordt.

Houd dit pad aan en zo beland je stilaan opnieuw aan de brasserie Den Blakken.

Geniet er op het terras met een lekkere koffie van het uitzicht op het park omzoomd met bomen, de vijver waar kikkers kwaken en waterhoentjes vergeten dat ze midden in het centrum van Wetteren wonen. Het roodborstje komt er de kruimels van je taart pikken.

Deze wandelroute heeft een lengte van slechts 2 km, maar laat je wel toe om een voor de regio unieke plek te leren kennen. De route die we hier uitgestippeld hebben is niet overal vlot toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit, maar ook zij kunnen in dit domein hele mooie wandelingen maken, zonder kans op verdwalen. De zintuigentuin is voor iedereen toegankelijk en prikkelt al onze zintuigen én fantasie!

Dit mooie gebied is echter bedreigd: omwille van de uitbreiding van de siertuin wil men er 2,5 hectare bos rooien, net op de rand van deze Europees beschermde stuifduingebieden. De Vereniging voor Bos in Vlaanderen ondersteunt de lokale acties van Natuurpunt Scheldeland en Leefmilieu Wetteren. Wetteren is nu reeds één van de bosarmste gemeentes van Vlaanderen. We moeten behouden wat ons nog rest! Indien ook u vindt dat het bos in den Blakken integraal behouden moet blijven, kan u de online petitie ondertekenen via www.ipetitions.com/petition/neentegenontbossing. Zeker doen!

Het parcours is beschikbaar op onze website www.vbv.be/wandelingen of via www.routeyou.com (zoeken op 'VBV'). Je kan er ook de gps-coördinaten downloaden. Domein den Blakken ligt vlakbij de stadskern van Wetteren. Er is parkeerplaats bij Brasserie den Blakken (Wegvoeringstraat 308, Wetteren). Als je met de trein komt, kan je domein den Blakken te voet bereiken via een wandeling van een tweetal km. Je kan ook buslijn 28 nemen (richting Dendermonde), en afstappen aan het ziekenhuis rechtover het domein.